

โรงเรียนชาวนา

โรงเรียนชวนา

คณะที่ปรึกษา

นายชาญพิทยา นิรมหาลี	อธิบดีกรมการข้าว
นางปาริชาติ ศรีวิพัฒน์	รองอธิบดีกรมการข้าว
นายไพฑูรย์ อู่ไรรงค์	รองอธิบดีกรมการข้าว
ดร.อภิชาติ พงศ์ศรีหดุลชัย	ที่ปรึกษาอธิบดีกรมการข้าว
ดร.ทวี คุปต์กาญจนกุล	ที่ปรึกษาอธิบดีกรมการข้าว
นายสุรพล ใจดี	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว

คณะผู้จัดทำ

นางพรศิริ เสนากัสป์	รักษาการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชวนา
ว่าที่พันตรี วิศาล สมพงษ์	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นายสุวิทย์ ชุมทอง	นักวิชาการเกษตร
นางสาวธนิศา คงชัย	นักวิชาการเกษตร

เนื้อหา/ออกแบบ	นางพรศิริ เสนากัสป์ รักษาการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชวนา
ผลิตเอกสารโดย	สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว กลุ่มป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและภัยธรรมชาติ

ทะเบียนเอกสารสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว: สสช. 2557-03-052

จำนวนเอกสารที่ผลิต พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 500 เล่ม

ISBN 978-616-358-028-3

สมมุติศาสตร์ “โธมัส” จะพาทำนไ้รู้จัก
โรงเรียนชาวนา ต้าบดบ.....

ถ้อยแถลง

เอกสารวิชาการเรื่องโรงเรียนชานาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยหมู่บ้านนำร่องการใช้กลยุทธ์การหลีกเลี่ยงการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (Escape Strategy) ในเขตพื้นที่นาชลประทานภาคกลาง ภายใต้ชุดโครงการการพัฒนาต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อลดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในพื้นที่นำร่องภาคกลาง ของกรมการข้าว มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาให้ชานาแก้ไขปัญหาเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลบนฐานความรู้โดยการใช้กระบวนการโรงเรียนชานาในการถ่ายทอดเทคโนโลยีโรงเรียนชานาเป็นกระบวนการหนึ่งของการส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ชานามีการเรียนรู้สิ่งใหม่ในการแก้ปัญหาการผลิตข้าว โดยการบูรณาการคำแนะนำเทคโนโลยีการทำนาตามสภาพพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การลด ละ เลิก การใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้อง การจัดทำเอกสารในรูปแบบการ์ตูน เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ โดยเนื้อหาภายในกล่าวถึง องค์ประกอบของโรงเรียนชานา ขั้นตอนการสำรวจแปลงนา การสุ่มสำรวจแมลง การจำแนกมิตรและศัตรูข้าว การเตือนภัยในชุมชน และการกักยัดศัตรูข้าว คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารนี้จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อลดความเสียหายจากการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ท่านที่สนใจสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้จากศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่ หรือสอบถามโดยตรงจาก กลุ่มป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและภัยธรรมชาติ

นางพรศิริ เสนากัสป์ รักษาการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชานา e-mail: pornsiri.s@rice.mail.go.th

โทรศัพท์หมายเลข 0-2561-3962

สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว

กรมการข้าว

ÈÒÃ°Ñ

โรงเรียนชาวนาคืออะไร È101

ประโยชน์ที่ชาวนาจะได้รับคือ È102

การเตรียมการเปิดโรงเรียนชาวนา È103

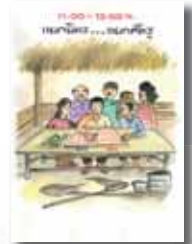
องค์ประกอบของโรงเรียนชาวนา È104

แผนการเรียนที่ดี È105

ขั้นตอนการสำรวจแหล่งเรียน È106

แยกกิจกรรม แยกหลักสูตร È107

วิเคราะห์สภาพการระชาด È108

เวลาที่เรียนรู้การกู้ยืมต้นทุนค่า È109

การเตรียมรายชื่อบุคคล È110

บทส่งท้าย È111

โรงเรียนชาวนาดีอะไร

คุณนายคุณหม
ไปโรงเรียนกัน

โรงเรียนอยู่น?

ลูกแก่แล้ว
ไปด้วยได้มย..

โรงเรียนชาวนา
คืออะไรนอ!

เป็นกระบวนงาน
เพิ่มศักยภาพชาวนา
ได้ไปทุกพื้นที่
โดยวิธีที่เรียนรู้จาก
ปฏิบัติจริงในแปลง
ระยะการเจริญเติบโต
ต้นข้าว

ประเทศ.. กรมพรทจจะเปิด
โรงเรียนชาวนาที่หมู่บ้านของเรา

นรอ..เปิดเมื่อไหร่

ต้องจ่ายค่าเรียนด้วย!!

เราจ:ได้รับอะไร!!

ควมรู้ที่รที่นค
ที่นั่นสมัย

จ:เปิดโรงเรียน
เมื่อไหร่!!

ประโยชน์ที่ชาวนาจะได้รับคือ...

1. ทรนสามารถลดต้นทุนข้าว
ในแปลงนา ที่น้ำท่วม
ทันเวลา

2. ทรนสามารถปรับพื้นที่
นาได้โดยไม่ต้องขุด
ของต้นข้าว

3. ได้รับความรู้เทคโนโลยี
การแก้ปัญหาที่
ถูกต้องจากกรมการข้าว

ลดต้นทุนการผลิต
ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

การเตรียมการเปิดโรงเรียนชาวนา

เปิดเวทีชุมชนเพื่อ

- ชี้แจงทำความเข้าใจ
- สังกศนาปริมาณนาถรพื้นที่นา
- จัดตั้งกลุ่มเรียนรู้ 5-15 คน
- ให้ปฏิทินขั้นตอนพื้นที่นา
- ท้าแผนเปิดโรงเรียน

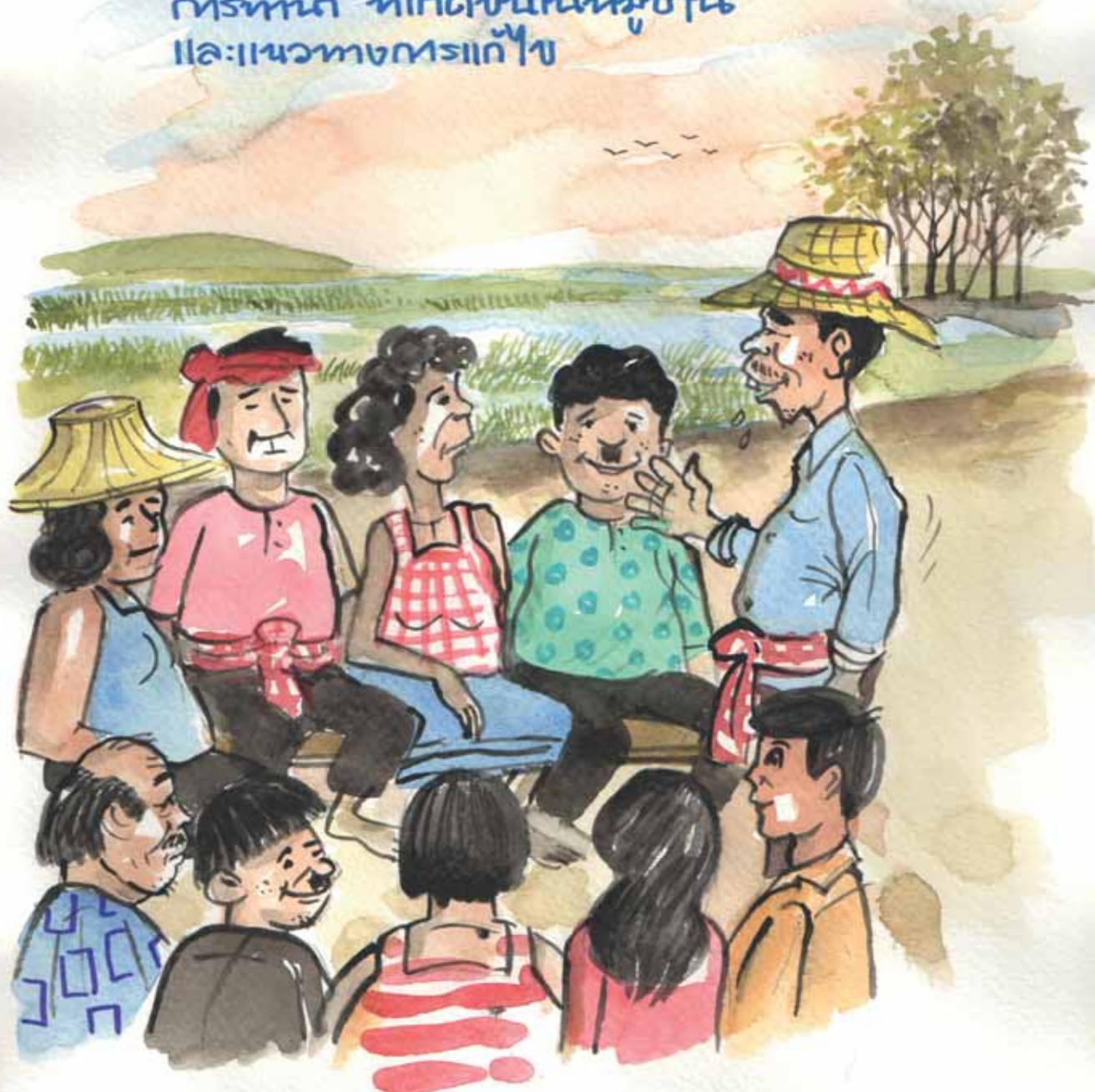
ต้องเปิดเวทีชุมชนก่อน

เล่นอาชีพผู้นำของชาวบ้าน

- เปิดเวทีเรียนรู้เพื่อชุมชนตอนเกี่ยวกับปัญหา
ทรทัศน์ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
และแนวทางการแก้ไข

8 | เวทีชุมชนแก้ปัญหาดัดจริตข้าว

๑๑. วัตถุประสงค์ของโรงเรียนชาวนา

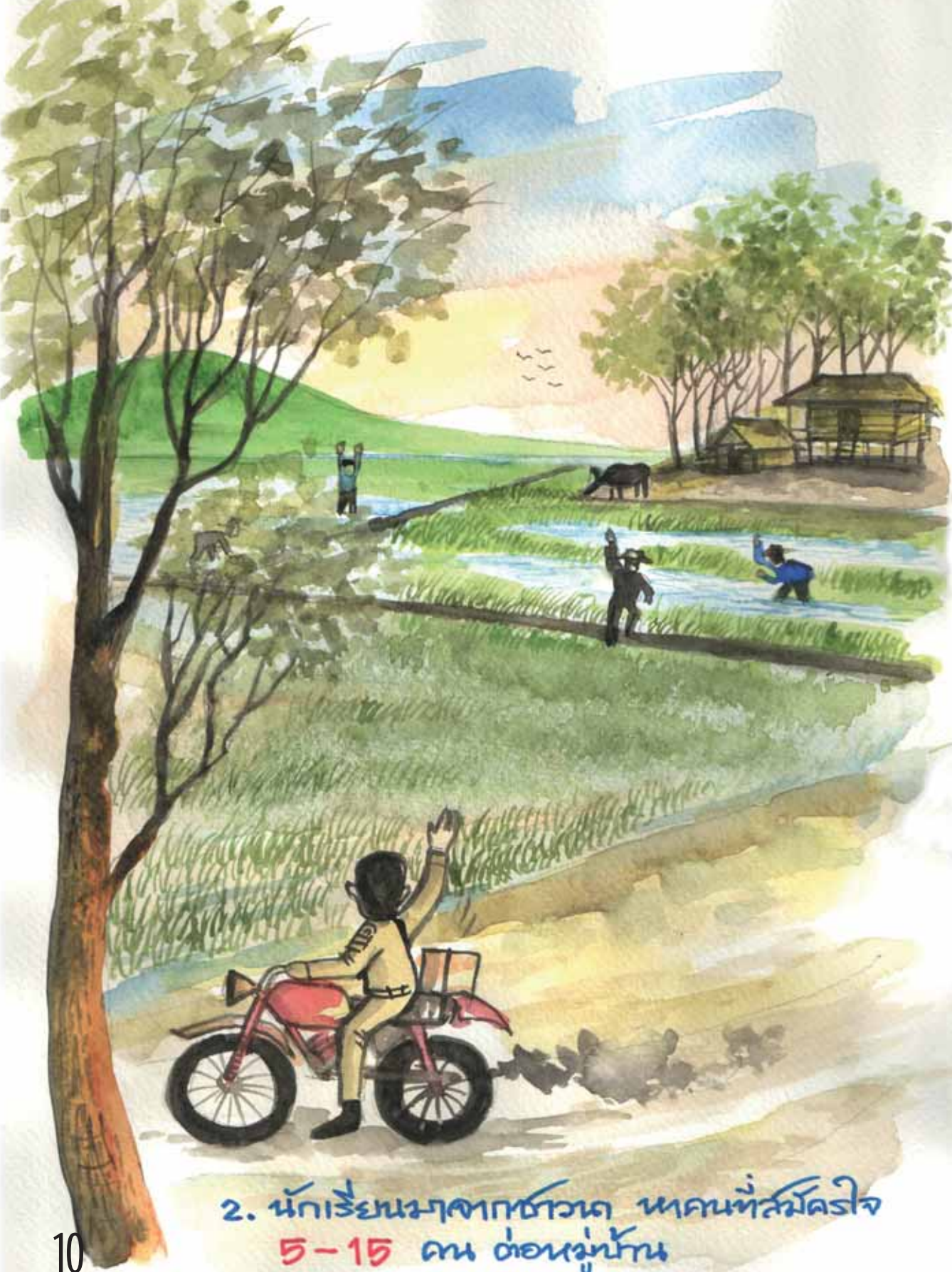
1. ครูมาจากชนบทโปรดปราน ชวนอาสา
ชวนกันขึ้นน้ำ โดยมีเจ้าหน้าที่กรมการข้าว
กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นครูพี่เลี้ยง
จัดเตรียมเรื่องทอเรียนรู

ยินดีต้อนรับ
ครูชาวนา..

ยินดีครับ

2. นักเรียนมาจากทั่วทุกภาค ภาคคนที่สมัครใจ
5-15 คน ต่อหมู่บ้าน

เฮ! แปลงนี้แหละ!!

พิธีกรรมที่รวมเรื่องปลูกดอกไม้
บนคันนา ลอดข้ามหน่อตุงข้าว...ด้วย!!

3. น้องเรียน กำหนดโดยนักเรียน
เลือกแปลงที่ 1 แปลงในทรเรียนรู้

แปลงเรียนรู้เพื่อพิธีกรรมเรื่องหน่อตุงข้าว
อันเป็นที่มาของบูรณาน

แปลงนี้คือ

4. แผนการเรียนจัดทำโดยชาวบ้านที่สมัคร เป็นนักเรียน

แผนการเรียนที่ดี..โดยชาวนาเพื่อชาวนา

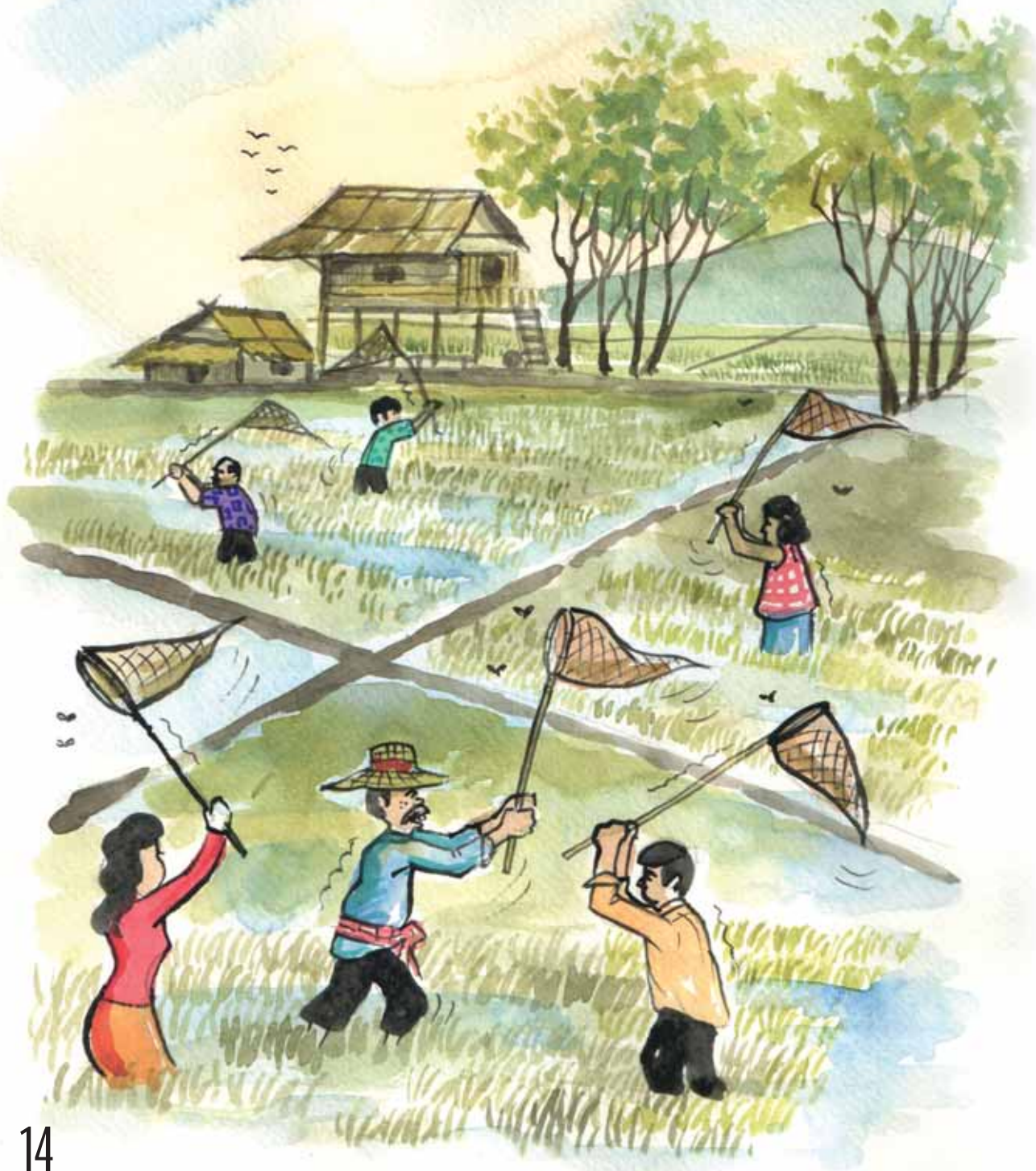
- แผนการเรียนมาจากปฏิทินการปลูกข้าวที่ชุมชนช่วยกันจัดหามาไว้ในที่ชุมชน
- แผนการเรียนมี 5-8 ครั้ง ต่อฤดูปลูกตามความต้องการและสภาพปัญหาการที่นาในพื้นที่

09.00 - 11.00 น.

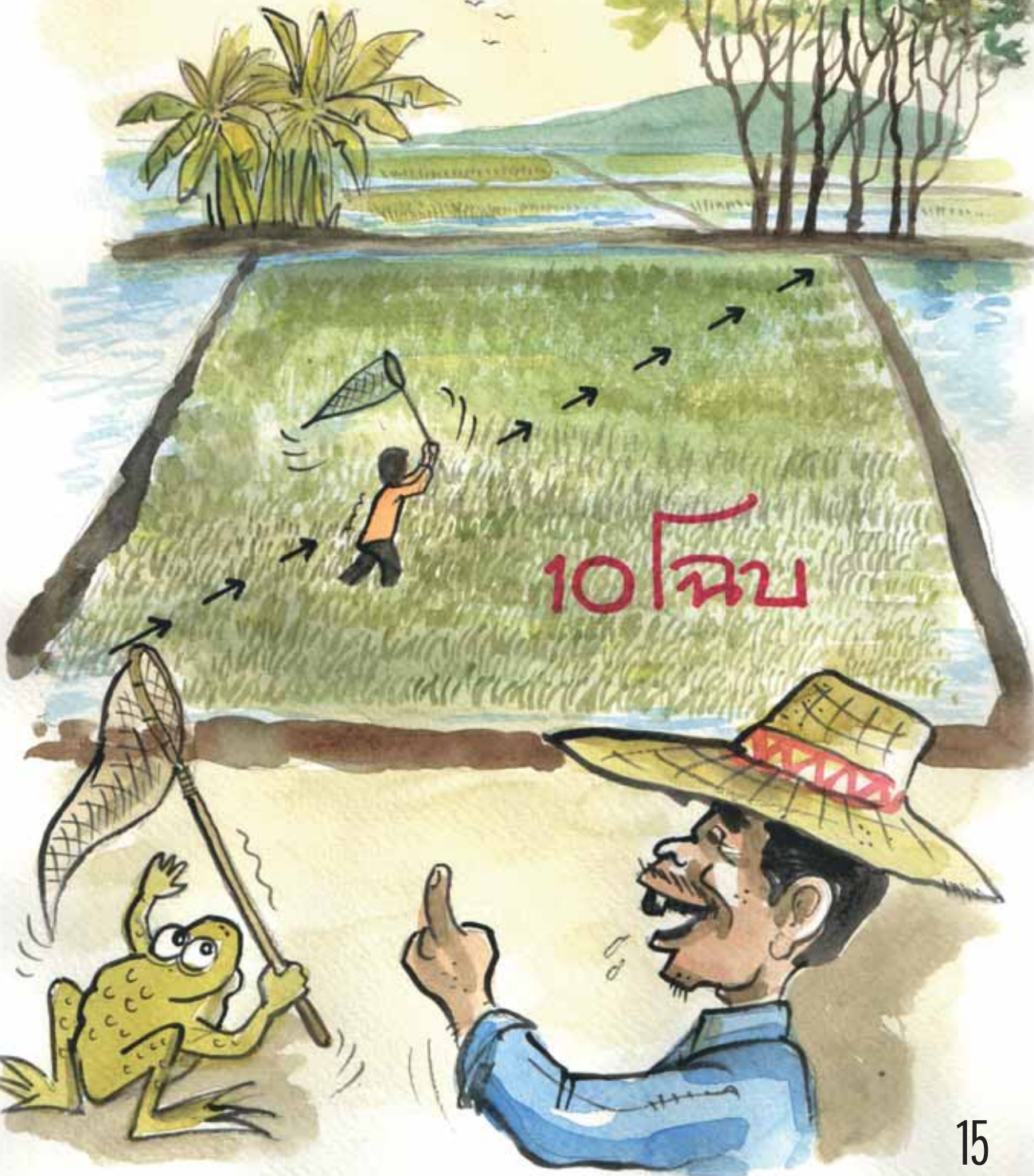
แบบกลุ่มสำรวจปลา

ขั้นตอนการสำรวจแปลงนา

แบ่งช่วงนาเป็น 2 กลุ่ม
กลุ่มที่ 1 สำรวจข้อมูลโดยวิธีเดินแปลง
10 ไร่: 1 ช่วงนา

กลุ่มที่ 2

สำรวจข้อมูลโดยวิธีเดินสำรวจตามแนว
ท: 1 ขงมมกับกลุ่มที่ 1 และนับจุด
10 จุด/1 แปลง

แยกมิตร // ล: ศัตรูข้าว

- จำแนกแมลงที่เป็นกลุ่มมิตรข้าว // ล: กลุ่มที่เป็นมิตรของชาวนา
- นับจำนวนมิตร // ล: ศัตรูข้าว
- จัดบันทึกในแบบสำรวจ // ล: พยากรณ์ผลกระทบของศัตรูข้าว

นิทาน

แมงมุม

ตั๊กแตนกระดก

ตัวบดิน

ตัวงูเต่า

แมลงปอ

แตนเบียน

มวนคูตัว

สัตว์

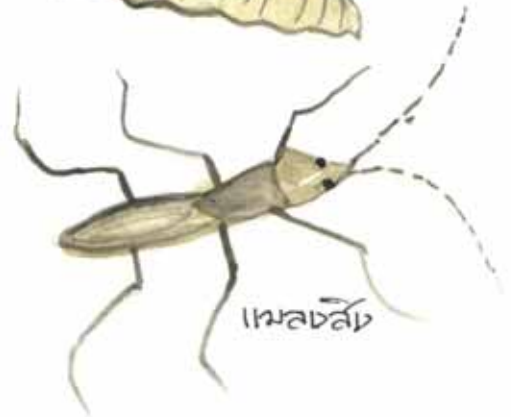
ผึ้งกระโดด

ผีเสื้อไฟ

หนอนทอผ้า

แมลงสาบ

หนอนทอผ้า

13.00 - 14.00 น.

วิเคราะห์สัมพันธภาพ: ฆาต

มิตร	ศัตรู
11 มวลมูม ด้วงเต่า 11 มวลโป มวนไข้ววดตึง ด้วงดิน ด้วงกันระดล 11 ตเนเวินเวินเพ็ลระโตต	เพ็ลระโตตสีน้ำทอง นนอหนอกัว 11 มวล ด้วง

หากพบลักษณะที่ 11 มวลด้วงตัวที่มีปริมาณมากกว่าที่เป็นมิตร
 ของตัวอื่น 5:1 ตัวนี้ นักเรียนต้องปฏิบัติตามคัมภีร์: น้ำในทรบ่อกัน
 ที่จัดด้วงตัว ของกรรมกรตัว ...อย่างไร

เวทีเรียนรู้การกุ๊กกัยด้ตรู๋ข้าว

ห้องท้ายของโรงเรียนชาวภาคีอทรเปิดเวทีเรียนรู้การกุ๊กกัยด้ตรู๋ข้าว

- สรุปผลทรวีเคราะห้ททรบรึนทรด้ตรู๋ข้าว
- ระดัมควมรู้ ประสัษททรน้ชวทถึนทราถ้ปฏึนท
- กรมทรวข้าวถึมถึมว้ชททรน้ทถึยวช้อ

ครุภัณฑ์ชุมชน

หากพบสถานการณ์ที่แมลงศัตรูข้าวมีปริมาณมากกว่าแมลงที่เป็นมิตรของข้าวเกิน 5:1 ตัว ต้องเตือนภัยศัตรูข้าวในชุมชน และเตรียมพร้อม
แก้ไขโดยด่วน

ประกาศ..เจอเพลี้ย
มากกว่า 10 ตัวต่อกอแล้วจ๊ะ:

ต้องรีบทำอะไร

บทบาทต่างๆ

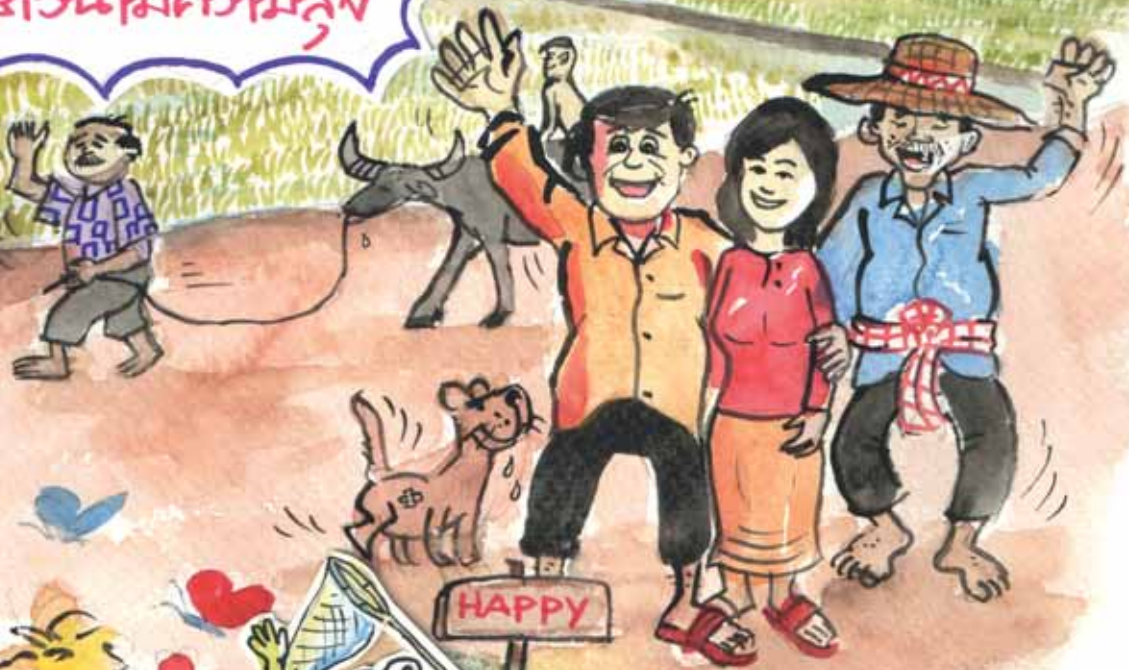
โรงเรียนของเรา
มีประติมากรช่วยให้นักเรียน
มีระเบียบวินัยและ
เตือนภัยอันตรายและช่วย
ให้นักเรียนมีทัศนคติ
ที่ถูกต้องด้วยความรู้
ภูมิปัญญา

มาท้าวบ้านเราสมมุติ

เพราะเรามีโรงเรียนชาวตา

ชาวตาที่มีความสุข

HAPPY

กบที่มีความสุข

กบ

เพลง โรงเรียนเกษตรกร

*โรงเรียนเกษตรกร   สอนถึงการทำนา
พวกเราช่วยพัฒนา   การศึกษาเกษตรกร
**เรามาเรียน   แลกเปลี่ยนประสบการณ์
ฝึกความชำนาญ   วิชาการของเราก็มี
ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ (ซ้ำ 2 รอบ)
ปัญหาแยกๆ จะได้หมดไป (*) (**)

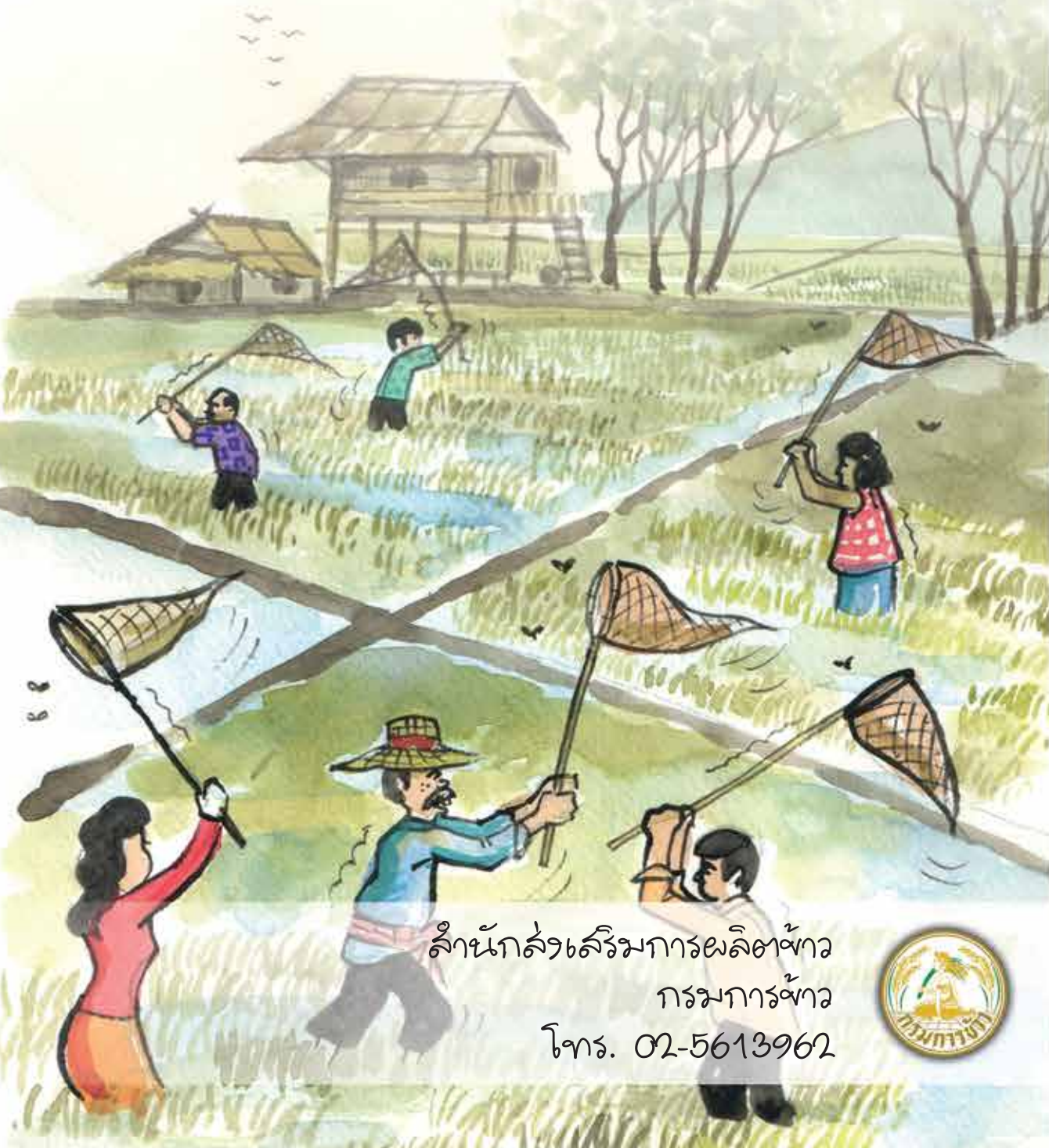

เพลง ระบบนิเวศในนาข้าว

ในนามิตำราเล่มใหญ่	มีอะไรที่ในแปลงนา
มีต้นข้าว มีหอย ปู ปลา	มีผักแว่น มีผักกะโตวา
แมงมุม แมงดา มีหนู มีงู	
แมงปอ น้ันมวนดูดไข่	ด้วงเต่าลายน้ันตัวด้วงดิน
กบ เขียด นกกระจาบบ่อบบิน	กบ เขียด นกกระจาบบ่อบบิน
ทุกสิ่งหากินในดินกลางนา	
ดูน้ันหนอนกอตัวใหญ่	หนอนห่อใบน้ันต้กกแตน
โรคไหม้ใบสีส้มแคระแกร็น	ผักเป็ด ผักปอดรำแพน
เราจูงมือแฟนกันไปลงนา	
ทำนาเราต้องการได้ข้าว	อยากใ้ข้าวน้ันมีราคา
คิดใ้ดีก่อนที่ใ้จะใ้ยา	ช่วยกันคิดพิจารณา
ก็เพราะในน้าน้ันมีมิตรที่ดี	

ล่องเรือชมข้าวกำลังขึ้น ล่องเรือชมชาวนากำลังเกี่ยว

สำนักส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ข้าว
กรมการข้าว
โทร. 02-5613962

